

HIKMET

ULUSLARARASI HAKEMLİ İLMİ
ARAŞTIRMA DERGİSİ

INTERNATIONAL PEER-REVIEWED JOURNAL OF SCIENTIFIC RESEARCH
МЕЃУНАРОДНО НАУЧНО-ИСТРАЖУВАЧКО СПИСАНИЕ

ADEKSAM
Gostivar - Kuzey Makedonya
Yayın yılı: XXIII, Sayı: 38, Yıl 2022/2
ISSN: 1857-5935

HİKMET

Uluslararası Hakemli İlmî Araştırma Dergisi

ADEKSAM

Sahibi: Tahsin İBRAHİM

BAŞ EDITÖR:

Prof. Dr. Numan ARUÇ

EDITÖR YARDIMCISI:

Prof. Dr. Mahmut ÇELİK

ULUSAL YAYIN KURULU:

Prof. Dr. Abdülmecit NUREDİN (Kuzey Makedonya)

Prof. Dr. Mensur NUREDİN (Kuzey Makedonya)

Doç. Dr. Aybeyan SELİM (Kuzey Makedonya)

Doç. Dr. Arafat USEİNİ (Kuzey Makedonya)

Doç. Dr. Osman EMİN (Kuzey Makedonya)

Doç. Dr. Muhittin KAHVECİ (Kuzey Makedonya)

Dr. Fatma HOCİN (Kuzey Makedonya)

ULUSLARARASI YAYIN KURULU:

Doç. Dr. Fahriye EMGİLLİ (Türkiye)

Doç. Dr. Adnan KADRİÇ (Bosna Hersek)

Dr. Marija DJİNDJİC (Sırbistan)

Dr. Taner GÜÇLÜTÜRK (Kosova)

Dr. Almira SULYEVİÇ (Sırbistan - Sancak)

HİKMET

Uluslararası Hakemli İlmî Araştırma Dergisi

ULUSAL BİLİM VE HAKEM KURULU

- Prof. Dr. Yusuf HAMZAOĞLU (Kuzey Makedonya)
Prof. Dr. Ahmet ŞERİF (Kuzey Makedonya)
Prof. Dr. Numan ARUÇ (Kuzey Makedonya)
Prof. Dr. Nazım İBRAHİM (Kuzey Makedonya)
Prof. Dr. Musa MUSAI (Kuzey Makedonya)
Prof. Dr. Violeta DİMOVA (Kuzey Makedonya)
Prof. Dr. Dragi GORGİEV (Kuzey Makedonya)

ULUSLARARASI BİLİM VE HAKEM KURULU

- Prof. Dr. Orhan DERMAN
Hacettepe Üniversitesi (Türkiye)
Prof. Dr. Recai COŞKUN
Sakarya Üniversitesi (Türkiye)
Prof. Dr. Muhammed Nur DOĞAN
İstanbul Üniversitesi (Türkiye)
Prof. Dr. Necati DEMİR
Gazi Üniversitesi (Türkiye)
Prof. Dr. Mehmetzeki İBRAHİMGİL
Gazi Üniversitesi (Türkiye)
Prof. Dr. Dr. Melahat PARS
Ankara Üniversitesi (Türkiye)
Prof. Dr. Mirjana TEODOSİJEVIC
Belgrad Üniversitesi (Sırbistan)
Prof. Dr. Ksenija AYKUT
Belgrad Üniversitesi (Sırbistan)

HİKMET

Uluslararası Hakemli İlmî Araştırma Dergisi

Prof. Dr. Gazmend SHPUZA	
Arnavutluk Bilimler Akademisi	(Arnavutluk)
Prof. Dr. Lindita XHANARI	
Tiran Üniversitesi	(Arnavutluk)
Prof. Dr. Kerima FİLAN	
Sarayevo Üniversitesi	(Bosna Hersek)
Doç. Dr. Adnan KADRİÇ	
Zenitsa Üniversitesi	(Bosna Hersek)
Doç. Dr. Tudora ARNAUD	
Şevçenko Kiev Milli Devlet Üniversitesi	(Ukrayna)
Prof. Dr. Vugar SULTANZADE	
Doğu Akdeniz Üniversitesi	(KKTC)
Doç. Dr. Mehseti İSMAYİL	
Azerbaycan Devlet Üniversitesi	(Azerbaycan)
Prof. Dr. Tacida ZUBCEVIÇ HAFIZ	
Priştine Üniversitesi	(Kosova)

Sekreter: Mine KARABERZAT

Tasarım : İlker ALİ

Tercüme : Ayhan ŞABAN

İrtibat: adeksam@live.com

web: www.hikmet.mk / www.hikmetdergisi.org

İÇİNDEKİLER

EVLİ BİREYLERİN YAŞAM DOYUMU

Doç. Dr. Arafat ÜSEİNİ, Arş. Gör. Ayşenur DURSUN

8

TÜRKİYE’DE ORTAÖĞRETİM (LİSE) DİN DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARI VE DERS KİTAPLARINDA AHİRET İNANCI ÖĞRETİMİ

Banu GÜRER

16

OSMANLI DÖNEMİNDE MAKEDONYA

İvana KOTEVA

38

SKOJ ANTI-FAŞİST GENÇLİĞİN GOSTİVAR FAALİYETLERİ

Mr. Daniel GJORGJEVSKI

46

TÜRK EDEBÎ YARATICILIĞINDA KELİME NÜANSLARI ÜZERİNE TEMATİK BİR YAKLAŞIM

Mumi ALİOV

54

MEDENİ HUKUK’TA TASARRUF YETKİSİ

Mr. Funda Nezir

74

UDK : 94(497.7.28)(496.02)

Makale türü:

1.01 Orjinal bilimsel makale

Kabul edildi: 19.09.2022

Revize : 06.10.2022

Onaylandı : 21.10.2022

OSMANLI DÖNEMİNDE MAKEDONYA

İvana KOTEVA

Filoloji Fakültesi, Gotse Delçev Üniversitesi, Ştip, Kuzey Makedonya
Krstev Misirkov, 10A, 2000, Ştip
ivana.koteva@ugd.edu.mk

ÖZET

Makedonya toprakları tarih boyunca bazı Avrupa ve Balkan ülkeleri tarafından fethedilmiştir. Bu medeniyetlerin kalıntıları bugüne kadar korunur. Ancak Osmanlı Devleti bu bölgelerde en büyük etkiye ve en uzun süre varlığa sahip olmuştur. Osmanlı Devleti döneminde Makedonya topraklarında büyük etnik, geleneksel, dinsel ve kültürel değişimler meydana gelmiştir. Şehir ve köyler yeni bir oryantal görünüme kavuşurken yeni isimler de alır. Bu bölgelerde yaşayan Hristiyan nüfus da yeni Müslüman inancıyla tanışır.

Bu çalışmada, bilimsel bilgilere göre bu bölgelerde Türkler'in varlığına ve devletin Osmanlı geçmişine özel bir gönderme yapılacaktır. Makedonca ve Türkçe yazılmış edebi kaynaklar aracılığıyla öncelikle Osmanlıların Makedonya topraklarına gelişini öğreneceğiz. Hristiyan nüfusun İslam inancıyla tanışmasından başlayarak, inanç değişikliğinin çeşitli nedenlerini ve böyle bir değişikliğin olmadığı örnekleri de göreceğiz. Ayrıca, yerleşim yerlerinin, yani köy ve şehirlerin görünümünde bir değişiklik olduğu gibi, yeni bir zamanda yeni bir hayat getiren ticaret, ekonomi ve sanayi dallarının gelişmesi de söz konusudur.

Anahtar Kelimeler: Makedonya, Osmanlı Devleti, Müslüman İnanç.

UDK : 94(497.7.28)(496.02)
Article type:
1.01 Original scientific article

Received : 19.09.2022
Revise : 06.10.2022
Accepted : 21.10.2022

MACEDONIA IN THE OTTOMAN PERIOD

İvana KOTEVA

Faculty of Philology, Goce Delcev University, Stip, North Macedonia
Krste Misirkov, 10A, 2000, Stip
ivana.koteva@ugd.edu.mk

ABSTRACT

Macedonian lands have been conquered by some European and Balkan countries throughout history. The remains of these civilizations are preserved to this day. However, the Ottoman Empire had the greatest influence and the longest existence in these regions. During the Ottoman Empire, great ethnic, traditional, religious and cultural changes occurred in Macedonian territory. Cities and villages gain a new oriental appearance, and the Christian population living in these areas meets the new Muslim faith.

In this study, a special reference will be made to the existence of Turks in these regions and the Ottoman past of the state according to scientific information. Through literary sources written in Macedonian and Turkish, we will first learn about the arrival of the Ottomans in Macedonia. Beginning with the Christian population's acquaintance with the Islamic faith, we will also see the various reasons for the change of belief and examples where such a change did not occur. There is also a change in the appearance of settlements, namely villages and cities, as well as the development of branches of commerce, economy and industry that bring new life in a new time.

Keywords: Macedonia; Ottoman State; Muslim Faith.

1. Giriş

Makedonya Cumhuriyeti, Güneydoğu Avrupa'da Balkan Yarımadası'nda yer alan bir ülkedir. Coğrafi olarak, bugün bu ülke kuzeyde Sırbistan, kuzeybatıda Kosova, doğuda Bulgaristan, güneyde Yunanistan ve batıda Arnavutluk ile sınır komşusudur. 25.713 km²'lik bir alanda, devletin yaklaşık 2,1 milyon nüfusu var.

Makedonya, çok farklı üç kültürel gelenekle uzun bir ilişki geçmişine sahiptir. Güçlü bir Hıristiyan Ortodoks kültürü, bölgenin Türk-Osmanlı geçmişine bağlı bir İslam kültürü ve ayrıca bir Yahudi bağlantısı mevcuttur. Araştırmamızın konusu Makedonya Cumhuriyeti bölgesindeki Osmanlı varlığı ve İslam kültürüdür. Osmanlı yönetimi sırasında bu bölgelere gelen İslam kültürü, bugün de Makedonya'daki nüfusun ulusal yapısını renklendirir ve zenginleştirir.

2. Osmanlıların Makedonya'yı Fethi

Makedonya toprakları tarih boyunca bazı Avrupa ve Balkan ülkeleri tarafından fethedilmiştir. 1371-1912 yılları arasındaki dönemde ise Osmanlı Devleti'nin sınırları içinde yer almıştır. Söz konusu dönemde Makedonya'da yaşayan Müslümanlar, Hıristiyanlar ile Yahudiler huzur ve hoşgörü içinde yaşamışlardır. Bu yörelerde yaşamış bütün kavim ve kültürler içinde en büyük izleri Türkler'in kültürü bırakmıştır.

“1371'deki Mariç Savaşı'ndan sonra Makedonya Türk egemenliğine girdi. Makedonya'nın fethi hakkında değişik bilgilere ve kaynaklara rastlanmaktadır. Bazı kaynaklar

Türkler'in Mariç Savaşı'ndan hemen sonra Makedonya'yı fethettiklerini göstermektedirler. Venedik seyyahı ve noteri Bressiano Manoli'nin bıraktığı belgelerde 1381-1383 yılları arasındaki dönemde Girit Adası'nda Makedonya'nın Serez, Melnik, Ustrumca, Selânik, Edessa, Kastorya, Ohri, Prespa, Manastır, Köprülü, Debre ve diğer yerlerinden olan insanlara rastlandığı görülmektedir. Belgeler söz konusu yerleşim yerlerinin 1380 yılından önce Türk orduları tarafından fethedildiğini kanıtlamaktadırlar. Bulgar müellifi İvan Sakızov bu belgelerin değerlendirmesini yaparken “Türkler Gelibolu'yu aldıktan sonra İstanbul, Serez ve Selânik arasındaki toprakların fethine başladılar... Onlar Mariç Savaşı'ndan 4-5 yıl sonra Trakya'yı ve Makedonya'yı aldıktan sonra Arnavutluk topraklarına girdiler...” ifadelerini kullanmaktadır. Adı geçen Venedik müellifinin Makedonya, Trakya ve diğer Balkan bölgeleriyle ilgili öne sürdüğü bilgiler kesin bir kaynak olarak sayılmamaktadır. Mariç Savaşı'ndan 1381 yılına kadar geçen dönem Türk idaresinin Makedonya'da ve Balkanlar'da yerleşmesinin ilk devri olarak bilinmektedir. Bu devirde Makedonya'nın yarısı Osmanlı Devleti'ne ilhak edildi.” (Hamzaoglu, 2010:135)

Türk orduları 1382/83 yıllarında Manastır ve Prilepe'yi fetheder. Sonraki yıllarda ise İştîp, Koçana, Kıratova ve Köprülü şehirleri fethettikten sonra 1400 yılına kadar Üsküp ve Batı Makedonya'daki şehirlerini fethederler. O dönemde Osmanlı Devleti Makedonya'nın idaresini sadık vasalı Krali Marko'ya bırakar. Ancak 17 Mayıs 1395 Mirçea'ya karşı yürütülen savaşta Krali Marko'nun hayatını kaybettikten sonra Makedonya Osmanlı Devleti'ne ihlak

edilmektedir.

Osmanlı Devleti fethettiği Balkan topraklarına Makedonya dahil Anadolu'dan getirdiği Türkleri yerleştirir. Türkler arasında Yörükler de vardır. Makedonya'nın çeşitli yerlerine ve özellikle köylere yerleşen Yörükler, gelenek ve göreneklerini de beraberlerinde getirip burada sürdürür. Özellikle Tikveş civarında ve Vardar nehri kıyısında, Köprülü'den Demirkapı'ya kadar bölgesinde pek çok Yörük köyleri olduğu için bu bölge Yörük Bölgesi veya Yörüklük denilmiştir. Göçebe hayatı benimseyen Yörükler genelde hayvancılıkla uğraşırlar. Yörükler'in yerleştiği bölgelerde yaşayan Hıristiyanlar'ın bir kısmı yeni kurulan şehirlerdeki yaşam tarzına alışkın olmadığından dolayı dağlara çıkarak Ulahlarla birlikte yaşamaya devap ederek hayvancılıkla uğraşırlar bir kısmı ise kendi mülklerinde yaşamaya devam ederler.

Fetihler sırasında şehirler ve kalaler Osmanlı Devleti tarafından yeniden inşa edilir. Şehirler içinde de aynı adlarıyla mahalleler ve çarşılar kurulur. Yeni yapılan câmi, medrese, tekke, han, hamam vb. eserlerle şehirler yepyeni bir görünüme kavuşmuş ve büyük bir bölümü bugün de ayakta durmaktadır. Yeni görünümünün yanı sıra ekonomik, sosyal, kültürel, etnik ve dini yönden de gelişme gösterir. Bununla birlikte birçok kültür ve eğitim kurumları açılır. Osmanlı idaresi kendi yargı, yürütme ve yönetim memurları da bu şehirlerde yerleştirir. Dolayısıyla kadılar, İslâm âlimler, mimarlar, mühendisler vb. uzmanlar burada çalışmaya başlarlar.

Osmanlı Devleti, ülkedeki vergi ve asker

potansiyelini öğrenmek için nüfus sayımları ve toprak yazımı yapar. Sayımlarının sonuçları "Tahrir Defterleri" denilen defterlere kaydedilir. İçerikler, sahibin adı, şehrin adı ile birlikte ona bağlı olan köy ve çiftlikler içinde de oturanların bilgi taşarlar. Bekâr, evli ve dul olanların adları, Müslümanların ve gayr-ı Müslimlerin sayıları da kaydedilmiştir.

XV. ve XVI. yüzyıllara ait Tapu Tahrir ve Maliye defterlerinde şehir isimleri Nefs-i Üsküp, Nefs-i Selânik, Nefs-i Manastır, Nefs-i Serez, Nefs-i Negoriç, Nefs-i Tikveş, Nefs-i Köprülü, Nefs-i Ohri, Nefs-i İştîp, Nefs-i Kavala, Nefs-i Kılkiş, Nefs-i Demirhisar, Nefs-i Edessa, Nefs-i Yenice-i Vardar, Nefs-i Kalkandelen, Nefs-i Kastorya, Nefs-i Drama, Nefs-i Struga, Nefs-i Melnik, Nefs-i Cuma-i Bâlâ, Nefs-i Ustrumca, Nefs-i Gevgeli, Nefs-i Kıratova, Nefs-i Kumanova, Nefs-i Serfice, Nefs-i Florina, Nefs-i Kırçova, Nefs-i Petriç, Nefs-i Prilepe, Nefs-i Nevrekop gibi geçmektedir. (Hamzaoğlu, 2010:159) Yani bazı şehirlerin isimleri değiştirilerek Türkçe telaffuza uyarlan: (Skopye / Üsküp; Ştip / İştîp) diğerleri ise tamamen yeni isimler alır: (Tetovo / Kalkandelen; Veles / Köprülü vs.)

Türk yönetimi kentsel yerleşimleri kasaba ve şehirlere ayırır. Onlar da dine, etnik kökene ve sosyal konuma göre gruplandırılmış mahallelere ayrılır. Mahallelere genellikle saygın bir vatandaşın adı ya da bir cami, medrese, teke veya daha önemli bir yayının adı verilir.

Söz konusu dönemde Anadolu'dan Makedonya'ya yerleşen Türkler zanaatlarını ve ticareti getirmişlerdir. Makedonya şehirleri

o zamana kadar az gelişmiş oldukları için bu alanlarda büyük bir yükseliş yaşadılar. Şehirlerde ve köylerde yaşayan Hıristiyanlar, zanaat öğrenmeye büyük ilgi gösterirler ve Osmanlı devleti onlara bu imkânı sağlar. Ayrıca Osmanlı devleti, etnik köken veya din ayrımı yapmaksızın Hıristiyanlara birçok iş verir.

3. İslamlaşma Süreci

Türklerle birlikte Türk devletinin resmi dini olan İslam'ı de gelir. Bu yeni din o zamana kadar bu bölgelerde bilinmiyordu. İslam, Balkanlar'da da tek olmayan, ancak Ortodoks, Katolik ve Bogomil üç mezhebe ayrılan Hıristiyanlıkla çatışır. Hıristiyan inancı ile İslam arasındaki fark, Hıristiyanların Tanrı-Baba, Tanrı-Oğul ve Tanrı-Ruh Kutsal Üçleme'ye inanmaları, İslam'ın ise tamamen tek tanrılı bir inanç olarak vaaz edilmesi ve Katolikler arasında Müslümanlar tarafından bilinmeyen dini mahkemeler ve engizisyonların olmasıdır.(Матковски, 1975:74) Osmanlı İmparatorluğu, İslam'a dayalı bir devlet olarak, yeni fethedilen tüm topraklarda onu birincil din olarak yerleştirmeye çalışır, bu nedenle İslam, beş asırlık varoluşunda istisnai bir rol oynadığını denilebilir.

Osmanlı Devleti, Hıristiyanların İslamlaşmasında gönüllü İslamlaşma politikasını uygular. O dönemde var olan kilise ve manastırlar faaliyetlerini sorunsuz bir şekilde sürdürmeye devam eder. Bu mekanlarda bulunan tüm milliyetlerin faaliyetleri kesintisiz olarak devam ederler. Orta Çağ'da Hıristiyanların tek kurumu olan Ohri Piskopluğu da Osmanlı sistemine entegre olarak faaliyetlerini sürdürür. Bizans İmparatorluğu zamanında Balkan

ülkeleri de dahil olmak üzere Avrupa'daki tüm ülkelerdeki Hıristiyanlar çok yüksek vergiler öderken, Osmanlı İmparatorluğu döneminde devlet bu insanlardan yüksek bir vergi almaz. Halk, Bizans İmparatorluğu'nun yönetim sisteminin aksine, genel idari sisteme olumlu bakar.

“Makedon halkının isamlaştırılması Osmanlı İmparatorluğu için çok önemlidir çünkü Türkler'in bu bölgelere gelişinden 16. yüzyıla kadar Makedon halkı yeni hükümetten kurtulmak için sürekli isyanlar çıkarıyormuş. Makedon halkı arasında Hıristiyanlık hakim olduğundan, yeni bir dine geçmek daha zordur. Aynı zamanda, İslam'ın sadece hükümetin talep ettiği çok sayıda vergiden kaçınmanın bir yolu olarak kabul edildiği çifte inanç dönemi görülmektedir. Osmanlı hükümeti, İslam'ın zorla empoze edilmesi durumunda isyanların artacağını hissederek, halkın gönüllü olarak İslamlaştırılmasına yaklaşır.” (Матковски, 1975:76)

Hıristiyanların ödediği aşırı vergilerden kurtulmak isteyen fakir insanlar da İslam'a geçirler. Bu nedenle köy ve kentsel yoksulluk, İslamlaşma için en verimli zemini temsil eder. Halkın İslam'a karşı farklı bir tavrı vardır. Bazıları tamamen gönüllü olarak, bazıları ekonomik nedenlerle kabul eder, İslamlaşmaya şiddetle direnenler de vardır.

“Gönüllü olarak İslam'a giren çoğunlukla kızlar veya bir Türk ile evlenmek isteyen dul kadınlar. Bazı çocuklar ve gençler çeşitli nedenlerle gönüllü olarak İslam'a girerler. Kuşaksal bir bakış açısıyla, İslamileştirmenin amacı çoğunlukla gençlerdir.

Müslümanlaştırılanların çoğunluğu, Türklerin nüfus sayım defterlerinde “bennak” tabiriyle işaretledikleri fakir evli köylülerdir. Müslüman olduklarında resm-i kift vergisinden tamamen muaf tutuldular ve sadece 6 akçe, Hristiyanlar ise 25 akçe öderler.” (Матковски, 1975:78-79)

Balkanlar’daki Osmanlı hakimiyetinin başlangıcından sonuna kadar (1912), Rumeli denilen bu bölgeye 5-6 milyon civarında Türk yerleşir. Anadolu’dan gelen bekârlar bu yörelerde yaşayan gayri-Müslim kızlarla evlendikleri gibi, Müslümanlığı kabul eden yerel bekârlar da Anadolu’dan gelen kızlarla evlenirler. Osmanlı Devletinin bu planı, baskı olmaksızın Müslüman nüfusun artmasına katkıda bulunur.

“İslâm’i kabul eden Hristiyanlar babalarının Hristiyan kaldığını gizlemek için onların adları yerine “bin Abdullah” adını kullanıyorlardı. Osmanlı idaresi nüfus sayımlarında İslâm’i kabul edenler için “bin Abdullah”, Anadolu’da ve Rumeli’de yaşayan Türkler için ise “veled” kelimelerini kullanıyordu. Mustafa “bin Abdullah”, Hasna Veled-I Bazarlu, Osman “bin Abdullah” ve diğer örneklerde olduğu gibi. İslâm’i kabul edenlere Fransızca “convertit” de diyorlardı.” (Hamzaoğlu, 2010:202)

İslam’a geçen ve Tükleşenler, Türk gelenkeleri, adetleri yanısıra Türk dilini de öğrenirler. Makedonya şehirlerindeki nüfusun çoğunluğunu Türkler ve İslamiyet’i kabul etmiş Hristiyanlar oluşturur. Ancak inançlarına bağlı kalan Hristiyanlar da vardır. Osmanlı devleti Gayr-i Müslimler’e karşı hoşgörülü bir tavır sergiler. Makedonya topraklarında hiçbir kilise,

manastır ve kültür eserini yıkmaz ve yasakamaz. Ayrıca kültür ve din faaliyetlerini de yasakalmaz. Çoğu edebi kaynaktan öğrendiğimiz kadarıyla, Makedon halkı en özgür şekilde Osmanlı yönetimi döneminde yaşar. Bu dönemde en fazla sayıda kilise ve manastır da inşa edilir. Padişah II. Mahmûd’un bu bölgelerdeki Gayr-i Müslim halkın hak ve özgürlüklerine atıfta bulunan fermanlarından bahsetmeden de geçilemez.

“İslam’ın kabulü ile birlikte halkın bir kısmı bayramlarına da saygı duyar İslam’i kabul edip Hristiyan bayramlarını kutlayanlar da olmuştur. Aziz İliya, Gyurgyovden (Hıdırllez), Mitrovdan, Vasilitsa Hristiyan bayramlarını kutlayan, düğün geleneklerini uygulayan, Noel ve Paskalya öncesi oruç tutan çok sayıda insan vardı. Bu insanlar, biri kendi aralarında ve aile içinde birlikte hizmet ettikleri bir Hristiyan, diğeri ise halka açık yerlerde ve yetkililer önünde birlikte çağrıldıkları Müslüman olmak üzere iki isme sahip olarak Hristiyan inancına saygılarını göstermişlerdir. Örneğin, Hasan-Bogdan, Hraz-Damyân, Hüseyin-Todor, Aliya-İliya, Mustafa-Nikola vb. Bu yüzden Balkan’da Öğlene kadar İliya, öğleden sonra Aliya diye bir atasözü vardı.” (Матковски, 1990:29)

İslâm’ın Hristiyan halkı tarafından en yoğun kabulü Osmanlı Devleti’nin “Altın Çağı” sayılan Yükselme Devri’de görülmektedir. Bu devirden sonra ise Avrupa, Yakın Doğu ve Afrika’da ortaya çıkan sorunlarla Osmanlı Devleti’nin Avrupa’daki ilerlemesi de durdurulur. Sık sık savaşların çıkması, devletin ekonomik gerilemesine olduğu kadar borçluluğuna da neden olur. Osmanlı Devleti’nin Avusturya-Macaristan İmparatorluğu ve Rusya’ya karşı yürüttüğü

savaşlarla birlikte Balkan ülkelerindeki Hristiyan halkının isyanları, bu imparatorluğu yeni ve daha yüksek vergiler toplamaya zorlar. Bu nedenlerle vergi memurları, halk arasında büyük memnuniyetsizliklere neden olan kanundışı hareketler uygulamaya başlar.

Makedonya da dahil olmak üzere Balkan Yarımadası ülkelerinde fenomenleri günümüze kadar korunan Bizans, Avrupa ve yeni İslam medeniyetlerinin kalıntıları birbirine karışmış, iç içe geçmiş, karşılıklı olarak etkilenmiş ve bir arada var olmuştur. İslam'ın Balkan Yarımadası'na gelişinden önce şehirler, duvarlar ve şehir kapılarıyla çevrili ortaçağ tipindeydi. İslam medeniyeti şehirleri çok hızlı bir şekilde ele geçirdi ve onları daha önce bilinmeyen camiler, bezisteni, kervansaraylar, medreseler, tekinhalar gibi kentsel unsurlarla İslam-Doğu şehirciliğinin kaleleri haline getirir. Gayr-i Müslimler arasındaki hemen hemen tüm sosyal ilişkilerde İslami-oryantal unsurların gücü, Türkler aracılığıyla hemen hemen tüm Balkan halklarına yayılan Arap mutfağının bugün bile korunmasından görülebilir. Çorba, kebab, alva, burek, sarma, turli-tava gibi yemek isimleri de Arap-Türk kökenlidir. Ayrıca tepsiya, tencere, kaşika gibi mutfak eşyalarının da büyük bir kısmı doğu kökenlidir. İslam, eski zamanlarda gayr-i Müslimlerin Müslüman gibi giyinmesini yasaklamışsa da, şehirlerdeki Hristiyanlar ve Yahudiler oryantal elbiseyi kopyalamışlar ve bugüne kadar çakşır, şalvar, dolama, cüppe gibi ayrı ayrı kıyafetlerin oryantal isimlerini korumuşlardır. İslam medeniyeti evlerin iç mimarisine ve düzenine kadar sinmiştir ki bu nedenle Balkanlardan gayr-i Müslimler arasında oda(ya), çardak, mutvak, kyoşk, divan, hane,

sofa, kilim, sofra, duşek, yorgan vb. doğu terimleri günümüze kadar korunmuştur.(Spaho, 1936:172-173)

4. Sonuç

Osmanlı İmparatorluğu, insanlık tarihinin en büyük imparatorluklarından birisidir. Makedonya, 1371-1912 yılları arasında Osmanlı egemenliğindeydi. Bu bölgedeki Hristiyan halkın büyük bir kısmı gönüllü olarak İslam'ı kabul etmiş. İnsanların belirli nedenlerle İslam'ı kabul ettiği örnekler de vardır, ancak Hristiyan kalanlar da vardır. Bu bölgelerdeki Osmanlı hakimiyeti sırasında Makedonya ticaret ve zanaatkarlık açısından büyük bir gelişme yaşamıştır.

Bugün, Makedonya'daki İslam anıtları onun zenginliğini ve büyüklüğünü anlatmaktadır. Camileri, hamamları, anları ve diğer yapılar güzellikleriyle büyülemektedir. Pek çok edebî eser de bu dönemdeki yaşama tanıklık etmektedir.

Makedon ve Türk halkı, davranışlarının ve yaşam tarzlarının bir kısmını birbirlerine aktaracak kadar uzun süre birlikte yaşadılar, dolayısıyla Türk kültürünün Makedonya'da hâlâ var olduğunu söyleyebiliriz. Makedonya'dan son Türk askerinin uzun yıllar önce gitmesine rağmen burada her gün hâlâ Türk kahvesiyle başlanmaktadır.

KAYNAKÇA

[1] Hamzaoğlu, Yusuf. (2010). Balkan Türklüğü (Makedonya, Hırvatistan. Osmanlı Öncesi Balkan Müslümanlığı) Cilt: I. Skopje: Logos A.

[2] Hamzaoğlu, Yusuf. (2010). Balkan Türklüğü (Makedonya, Bulgaristan, Slovenya) Cilt: II. Skopje: Logos A.

[3] Spaho, Fetim. (1936). İz javnog i privatnog zivota u dobu turaka. Knjiga o Balkanu. Beograd.

*

[4] Matkovski, Aleksandar. (1975). Исламот во очите на немуслиманите од Балканскиот полуостров, „Историја“ XI/1. Скопје.

[5] Matkovski, Aleksandar. (1990). Исламот како идеологија, религија и култура, 36., „Духовните средишта во Западна Македонија во минатото и денес“. 8-9 јуни, Кичево.

[6] Шатов, Павел. (2012). Историја на Македонија. Државен Архив на Република Македонија, Македоника литера. Скопје.

[7] Шатов, Павел. (2013). Македонија под ропство. Државен Архив на Република Македонија, Македоника литера. Скопје.

[8] Институт за национална историја. (1969). Историја на македонскиот народ Книга Прва. НИП „Нова Македонија“. Скопје.

[9] Институт за национална историја. (1969). Историја на македонскиот народ Книга Втора. НИП „Нова Македонија“. Скопје.